

LLEÓ TOLSTOI

CONTES

PRIMERA SERIE

No s pot tirar llenya al foc. — Historia veritable
El mujik Pakhom. — Els presseccs. — El jutge savi

TRADUCCIÓ DE J. CASAS-CARBÓ

BARCELONA

BIBLIOTECA POPULAR DE «L'AVENÇ»

1903

NO S POT TIRAR LLENYA AL FOC

UNA vegada era un pagès que s deia Ivan Tcherbakov. Era encara en el ple de la seva vida i no hi havia en el vilatge més bon treballador que ell. Vivia feliç, am tres fills que l'ajudaven. El gran era casat, el segon promès, el tercer un noi encara, que ja començava a treballar la terra.

La muller de l'Ivan era molt treballadora i bona mestressa de casa, i la jove s'ensopegava a esser també de bona pasta i feinera. No hi havia més que una boca inutil a cà l'Ivan: son pare, un vell que patia d'ofec i que en tot el dia gairebé no s'allunyava de la vora del foc.

La familia vivia ben allerada. L'Ivan tenia tres cavalls, un poltre, una vaca amb el seu

vedellet, quinze moltons... Les dónes passaven el temps treballant a casa, i elles mateixes adobaven i cusien el calçat i la roba dels mujiks. La panera era rublerta de pa: hi havia sempre més provisió de la que calia pera esperar la nova fornada, i la civada donava prou pera pagar els impostos i pera subvenir a totes les necessitats de la família.

Així es que l'Ivan Tcherbakov vivia prou feliç i prou tranquil amb els seus. Pera la seva desgracia, prop de casa d'ell se trobava la casa del seu veí Gavriilo l coix, fill den Gordeg Ivanov. L'un a l'altre no s podien veure de rabia.

Mentre va viure l vell Gordeg i el pare de l'Ivan dirigia a cà-seva, els dos mujiks visqueren com bons veïns. Si a les dónes els feia falta cap galleda o cap cedaç, o an els homes una roda de recambi, s'ho deixaven d'una casa a l'altra, es a dir, se feien mutualment tots els favors que podien, se tractaven com de veïnat. Que l vedell de l'un se passejava en la terra de l'altre? Aquest se contentava de dir, tot tenint-lo:

—Mira: no l deixis córrer per cà-meva. El blat encara es al camp i mel faria malver. —

No s donava mai el cas de que deixessin el vedell tancat a la cort o bé al clos.

Així ho feien els vells. Però quan el govern de la casa va passar a mans dels joves, llurs relacions se modificaren de tot en tot.

Una futesa de res va portar tota la renyina.

La nora de l'Ivan tenia una gallina que va pondre més aviat que les altres, i guardava ls ous pera la Setmana Santa. La gallina li ponía cada dia un ou a sota l cobert, a dintre la caixa de la carreta. Un dia, esperverada segurament pels xisclets de la quitxalla, volà per damunt del clos i sen va anar a pondre a la casa del costat.

La jove, havent sentit escatainar la gallina seva, va pensar:

— Bah! Ara estic am la feina d'endegar l'isba pera la festa. En aquest moment no tinc temps d'anar a cercar l'ou. Hi aniré després. —

I no s'hi va acostar fins al vespre. Fica la mà a la caixa de la carreta: no hi havia tal ou. Interroga a sa sogra i al cunyat.

— No l'haurieu pas tret?

—No,—varen respondre ells;—no l'hem pas tocat.—

Allavors ho pregunta an en Taraska, que era l germà petit, qui li fa de contesta:

—La teva gallina se n'es anada a càl veí: ha anat a escatainar a la seva cort i després se n'ha tornat cap aquí.—

La jove sen va a guaitar la gallina, que era arropida al costat del seu gall, i am les parpelles mig closes s'estava endormiscant. Prou hauria volgut demanar-li ont era que havia post; més la gallina no li hauria fet cap contesta.

I la jove sen va anar a trobar la veïna.

—Què vols?—li demana la vella, sortint davant seu.

—Jo us diré, bona avia: la gallina m'ha fugit avui cap a casa vostra, i ara venia a preguntar-vos si us hi hauria fet l'ou.

—No sé de què m parles, noia. També n tenim, nosaltres, de gallina, i temps ha que ns pon, gracies a Déu. Aquí no arrepleguem sinó ls ous de la de casa: de la dels altres no ens en cuidem. Nosaltres, filla meva, no anem an el corral dels veïns a cercar ous.—

La jove, ressentida, va respondre-li amb

una paraulada, la veïna n'hi va tornar una altra de pitjor, i veus-e-les-aquí escatifyent-se. An això, la dona de l'Ivan, que havia sortit a cercar aigua, se va embolicar en la disputa. Aleshores la muller den Gavrilo també va sortir, i va posar a la seva veïna com un drap brut, retreient-li lo que era veritat i lo que no n'era. L'escandol va arribar fins al cap-d'amunt de tot. Tot-hom cridava alhora; tot-hom s'esforçava pera poder dir dugues coses d'un cop; de les boques sortien tants insults com paraules.

— Que si tu ets això!... Que si tu ets allò!... Lladre!... Bagassa!... Arri, que deixes morir de fam an el teu pobre sogre i el fas anar despulat!

— I tu, llarga d'ungles, que m'has afanat el cedaç i te me l'has venut? Qui m'ha robat el collader¹ de les galledes, sinó tu! Ja mel pots tornar desseguida!

S'enlaira l collader, l'aigua va per terra, volen les gorres, s'agafen pels cabells...

1) Objecte de fusta que serveix pera portar aigua. Té la forma d'un arc, amb un encaix a cada cap pera penjar-hi les galledes o ferrades, i se fa aguantar pel centre sobre l'espatlla. S'usa també en els nostres Pireneus.

En Gavrilo, que tornava dels camps, se posa al costat de la seva dona. Veient això, l'Ivan surt amb el seu fill i es fica també en mig de la brega. L'Ivan era un minyonaç ferreny. Va atropellar a tot-hom, va arrencar an en Gavrilo un grapat de pèls de la barba... La gent hi va córrer, i am prou treballs va poder separar els dos combatents.

I veus-aquí de què va venir tot.

Després en Gavrilo va recullir els pèls de la seva barba, els va embolicar amb un paper i va anar a demanar justícia an el tribunal de la batllia.

—Jo no he cuidat la meva barba,—deia,—pera que vingui aquell mal-carat de l'Ivan a arrebossar-me-la.

I la seva muller anava contant, a tot-hom que volia escoltar-la, que s jutjaria a l'Ivan i que no s'escaparia d'anar a Siberia. I les renuncies anaven creixent més i més cada vegada.

De bon principi, el vell s'havia decantat a la reconciliació; però ls joves no se l'escoltaven gaire.

—Es una ximpleria lo que feu,—els deia;—es una ximpleria. D'un no res en feu una montanya. Penseu-vos-hi una mica! Per tant

poca cosa tant de soroll? « Oh que ls vaillets ens han robat un ou! » Bon profit els faci: ja sabem la valua d'un ou fins ont arriba. Déu ja fa que n'hi hagi pera tot-hom... « Oh que la vella ns ha gastat una mala expressió! » Corretgiu-la, ensenyeu-la a parlar millor... « Oh que fins hem arribat a batre-ns! » I bé: qui es que no s'ha vist en això alguna vegada? Vaja, feu les paus i deixeu-ho córrer tot. Si us obstineu en seguir fent-vos mal, com fins ara heu fet, ningú sinó vosaltres ne sortirà perdent. —

Però ls joves no feien cas de les seves paraules: creien que tot allò, més que altra cosa, eren catufols propis de la gent d'edat.

L'Ivan no va voler fer les paus.

— No he sigut pas jo qui li ha arrebbassat la barba, — deia. — Ell mateix es qui s'ha anat arrencant els pèls d'un a un. En cambi, son fill m'ha esquinat tota la camisa: mireu. —

I va anar a presentar-se davant de la justícia.

Mentres durava l procés, la clavia de la carreta va desaparèixer de cân Gavriilo. La seva muller va pecar desseguida en el fill de l'Ivan.

—Nosaltres, — contava, — l'hem vist passar aquesta nit per davant de la finestra i atançar-se a la carreta; i la meva veïna ha estat contemplant com entrava a la taverna i oferia la clavia an el taverner. —

Varen tornar a acudir a la justícia, i de l'una casa a l'altra cada dia s renovaven les raons i les batuces. Els xicots se repetien les injúries que sentien en boca dels grans, i les dones, boi rentant, a la riera, feien anar més les llengües que ls picadors, no parant de dir-se pestes.

A la primeria, els dos mujiks se limitaven a calumniar-se l'un a l'altre; però després va venir que s'aprofitaven del més petit descuit pera robar-se tot lo que podien, i atiaven les seves dones i els seus fills a fer lo mateix.

Les coses s'anaven adobant de dia en dia. L'Ivan Tcherbakov i en Gavrilo l coix varen demanar justícia a l'ajuntament, an el tribunal de la batllia, an el jutge de pau. Varen arribar a fastiguejar tots els jutges. L'un cop era en Gavrilo, que procurava fer penyorar l'Ivan; l'altre cop era l'Ivan, que volia fer tancar en Gavrilo. I, es clar, com més mal se feien, més s'odiaven. Així passa am dos go-

ços que s'abraonen: com més se mosseguen, més s'enrabien. I si pegueu a l'un d'ells per darrera, creurà que l'hi ha fet l'altre, i encara se posarà més furiós. Veus-aquí l cas dels dos mujiks. Anaven an el tribunal; sels castigava per tanda, penyorant-los; i cada vegada s deien am més rabia l'un a l'altre:

— Te juro que me la pagaras! —

Aquesta situació va durar sis anys.

El pare de l'Ivan, sempre a la vora del foc, carregat de bon sentit, no parava mai de donar bons consells an els seus.

— Què feu? — els deia. — No us maltrac-teu d'aquesta manera! No veieu que això es anar contra ls vostres interessos? Deixeu córrer aquestes malvolences, i us prometo que no us en penedireu. Al contrari: si se-guiu perseguint-vos com fins ara, dia vindrà que us en haureu de penedir. —

Però tot-hom li feia l sord.

Al cap dels sis anys, una nova qüestió va venir a remoure l caliu de les antigues.

Un dia, a la festa d'un casament, la jove de l'Ivan, davant de tots els convidats, se va dirigir an en Gavrilo, dient-li a crits que l'havia vist menànt cavalls que no eren seus.

En Gavriilo, que estava una mica begut, no s'va poder contenir i va arribar a pegar a la nora de l'Ivan. Va esser tanta la rabia am que s'hi va fer, que de resultes la jove va haver de jeure vuit dies. Estava a punt de ser mare.

L'Ivan sen fregava les mans. Va faltar-li temps pera anar-ne a donar part an el jutge d'instrucció.

— Ara sí que m' desempellegaré del meu veí! — pensava. — Lo que es aquesta vegada no s'escapa d'anar a Siberia! —

Però va rebre un altre desengany. El jutge d'instrucció va rebutjar la queixa de l'Ivan: a l'anar a regonèixer la jove, ja la varen trobar llevada i sense senyals del més petit cop.

Aleshores sen va anar a càl jutge de pau. El jutge de pau el va adreçar an el tribunal de la batllia. Allà, am les seves intrigues, i gracies a mig barril d'anissat que va regalar an el batlle i a l'actuari, va conseguir que s'condemnés an en Gavriilo a ser bastonejat.

L'actuari va llegir la sentència an en Gavriilo:

«El tribunal condemna an el pagès Gavriilo a rebre vint bastonades a l'esquena.»

L'Ivan, que era allí, tenia la vista clavada sobre en Gavrilo, tot espiant l'efecte que allò li faria.

Després d'haver escoltat la lectura de la sentència, en Gavrilo va tornar-se groc com la cera i sen va anar. L'Ivan el va seguir, el va veure dirigir-se cap a l'indret ont en Gavrilo tenia ls seus cavalls i va sentir com remugava:

— Està bé! Està bé! Tu m faras escalfar l'esquena a bastonades; però tén compte que no se t'escalfi alguna altra cosa! —

Sentir l'Ivan aquestes paraules i anarsen desseguida a fer-ho saber an el jutge, va ser tot hu.

— Senyor jutge, — li va dir; — ara m'ha menaçat am calar foc a casa: puc presentar testimonis de com ha deixat anar aquestes i aquestes paraules. —

En Gavrilo va haver de tornar a comparèixer.

— Es veritat, — va preguntar el jutge, — que has dit això i això altre?

— Jo no he dit res: que sem garrotegi com haveu ordenat, ja que m toca callar tenint raó, i que ell faci lo que vulgui, ja que tot li es permès.

En Gavriilo va voler continuar, però li va agafar un gran tremolor de llavis i galtes i va girar-se de cara a la paret.

L'expressió de la seva fesomia va esglaiar el mateix jutge.

— Mentres que ara aquest, — pensava, — no faci algun disbarat contra l seu veí o contra ell mateix! —

I va dir an els dos adversaris:

— Anem, feu les paus! Es lo millor que podeu fer!... Tu, Gavriilo, no t dónes vergonya d'haver pegat a una dona malalta?... Sort que s'ha posat bona, que, si no, quin remordiment pera la teva consciencia!... Està bé això? Digues: està bé?... Vaja: confessa la teva falta, digues a l'Ivan que n'estas penedit, i, un cop ell t'hagi perdonat, revocarem la sentència.

Aleshores l'actuari va intervenir en la qüestió.

— Això no es possible, — va dir, — sense haver-se fet previament la conciliació prevista per l'article 117 del codic. Ara la cosa ja està jutjada i la sentència deu fer el seu curs.

Però l jutge no l va voler escoltar.

—Ja heu acabat?—va replicar-li.—Doncs bé, company: el primer article de tots es fer la voluntat de Déu, i Déu ens mana la reconciliació. —

I, girant-se un altre cop de cara an els mujiks, els va voler fer entendre la raó; però tots els seus esforços varen esser inútils. En Gavrilo va respondre, inflexible:

—Ja tinc aprop de mitja centuria, amb un fill casat; no he posat mai les mans a sobre de ningú; i avui que aquest murri de l'Ivan me fa condemnar a rebre vint garrotades, haig de demanar-li perdó? Ara hi corro! Prou se recordarà de mi!

La veu li va tornar a tremolar de rabia i no va poder dir res més.

I sen va anar decidit.

L'Ivan també sen va anar.

D'allí a casa seva hi havia deu *verstes* de camí: va arribar-hi bastant tard.

Desenganxa l seu cavall i entra a l'isba. La troba deserta: els nois encara són en els camps; les dones, amb el bestiar. S'asseu en el banc i reflexiona. Se recorda de lo groc que s'ha tornat en Gavrilo quan li han llegit la sentència i de com s'ha girat de cara a la paret.

Aleshores se sent el cor oprimít. Pensa lo que li passaria si fos ell el condemnat a rebre les garrotades, i compadeix en Gavriilo.

Mentres estava enfondat en aquestes cavilacions, va sentir tossir i sorollar-se algú. Era l'avi, que, am les cames penjant, baixava del seu setial de prop del foc. Un cop va esser a terra, boi ajudant-se de la paret, va anar a seure-s en el banc, rendit per aquell esforç.

Després d'un altre accés de tos, apoiant els colzes sobre la taula, va dir:

— Bé: ja s'ha dictat la sentència?

— Ha sigut condemnat a rebre vint garrotades a l'esquena, — va respondre l'Ivan.

El vellet va moure l cap.

— Has fet mal fet, — va dir a son fill; — molt mal fet! I el mal més aviat tel fas a tu mateix que no pas an ell. Veiam: que n treuras de que l bastonegin? Hi guanyaras res, tu?

— Així no hi tornarà més, — va respondre l'Ivan.

— Què vol dir, que no hi tornarà més? Que per ventura no tens tanta culpa tu com ell? Què ha fet de pitjor que tu?

L'Ivan va respondre, alterat:

— Com s'entén què ha fet! Pocà cosa! No n'hi havia prou de voler-me matar la jove, que ara m menaça am calar-me foc! Si us sembla que això no es res!... Pot-ser si que encara n'hi hauré de donar les gracies! —

L'avi va fer un sospir.

— A tu t sembla, — va dir a son fill, — que perquè tu vas allà on vols i jo no m puc moure de la vora del foc desde fa tants anys, tu ho veus tot i jo no veig res. No, fill meu: ets tu l que no veus res. La passió t quita l coneixement: ets bo pera veure ls pecats dels altres, però no saps veure ls teus. Tu dius que es ell sol el culpable, sense pensar que, si fos així, ja no hi hauria mal. El mal no l fa mai un tot sol: cal esser dos pera fer-lo. Tu veus les seves faltes i no veus les teves. Si l dolent no fos més que ell, el mal ja no existiria. Qui es que li ha arrebatat els pèls de la barba? Qui es que li ha pres la mola? Qui es que l'ha fet comparèixer davant del jutge? L'acuses de tot an ell, i la teva vida no val pas més que la seva. I vet-aquí d'on ve tot el mal. Jo no he viscut pas així, fill meu, ni us he donat tant mals exemples. Saps com viviem el pare den Gavriilo i jo?

Saps quines eren les nostres relacions? Doncs, bones relacions de veïnat. Que necessitava farina ell? Venia la seva dòna: «— Oncle Froll, voldria una mica de farina.» «— Mira: vés-ten tu mateixa sota l cobert i pren la que te calgui.» Que no sabia a qui deixar els cavalls? «Ivan, — me deia, — t'els encomano.» Que per la meua part necessitava jo quelcom? «— Oncle Gordey, — anava a dir-li, — voldria tal cosa o tal altra.» «— Pren lo que vulguis», me responia. I vet-aquí que, vivint d'aquesta manera, tot anava bé. Ben diferent d'ara!... No fa gaire que un soldat ens contava la batalla de Plewna: no es cent vegades pitjor, la vostra batalla, que la de Plewna? Això es manera de viure?... I quin pecat de fer!... Vine-m aquí, escolta: tu, que ets cap de casa i que respons de tot, què aprenen, així de tu, les dones? Què n'aprenen els nois? No més que a viure com si fossin goços. Air mateix vaig sentir aquest bergant de Taraska com insultava a sa tia Arina i es reia de sa mare. Trobes que estigui bé això?... Però tu n patiras primer que ningú. Creu-me, cuida la teua ànima... Es així com s'ha de portar un home?... Que tu m fas una ofensa?

Doncs jo t corresponc insultant-te dos cops. Que m dones un revés? Doncs jo ten dono dos. No, noi, no: no es això lo que ns mana la caritat. Que un te diu qualsevol bestiesa? No n facis cas, i allavores ell se n'averkonyirà. Així ns mana Déu que ho fem. A qui t dongui una bufetada, para-li l'altra galta, tot dient: «—Torna-hi, si es que m'ho mereixo»; i veuras com allavores queda avergonyit i, penedint-se de la seva acció, se posa del teu costat. Es això lo que sens ordena i no pas l'orgull... Com es que no bades boca ara? Que pot-ser no es veritat lo que t'acabo de dir?—

L'Ivan, escoltava son pare i no deia res.

An això l'avi va tenir un altre accés de tòcs que per poc l'escanya.

Quan va estar sossegat, va seguir dient:

—Mira bé l teu procedir. Que pot-ser ets més feliç o més desgraciat després d'aquesta malaventurada historia? Doncs, bé: considera un xic quant puja lo que has esmerçat en despeses de procés, de viatge, d'alimentació! Els teus fills ja són tot uns homes: lo que hauries de procurar es bastar-te pera viure, fer créixer la teva fortuna, no deixar-la

que minvi, com fas ara. I, tot, per què? Res més que pel teu orgull. En lloc de conrear els teus camps amb els teus fills, i de sembrar el blat, has d'anar sempre darrera dels jutges i dels procuradors. Tu no llaures, tu no sembres quan cal sembrar, i lo que es la terra no dóna pas res per sí mateixa. Si la civada no ha anat bé, es perquè l'has sembrada en tornant de vila, quan ja no era temps de fer-ho. I què hi guanyes, al cap-d'avall? Nous mals-de-cap i fòra. Creu-me, fill meu: no t cuidis sinó dels teus interessos de debò. Resta a casa i conrea la terra amb els teus nois. An el qui t faci algun mal, perdona-l. Així no t mancarà temps pera ocupar-te dels teus assumptes i et semblarà que t'hagin tret un pès de sobre.

L'Ivan seguia sense badar boca.

— Això es lo que m calia dir-te, Ivan. Creu el teu pare, creu lo que t diu un vell. Enganxa l cavall, torna-ten an el tribunal i desisteix, retira les queixes que has donat. Després, demà, ten vas a càn Gavriilo, fas les paus amb ell i el convides a venir a casa teva. Justament demà es festa. Tingues amanit el *samovar*¹ i vés a comprar aiguardent.

1) Olla grossa pera fer bullir el tè.

Acaba d'un cop totes aquestes miseries, i, pera que no sen parli mai més, dóna ordres series sóbres d'això a les dónes i an els xicots.

L'Ivan va sospirar.

— Perxò, no diu més que la veritat, — pensava.

Les paraules del seu pare l'havien comogut, però no sabia de quina manera fer les paus.

Com si hagués llegit dins de l'ànima del seu fill, l'avi va seguir dient:

— Vaja, Ivan: no ho deixis pera més tard: apaga l foc de bon principi: no esperis que faci flamarada, perquè allavors ja no podras dominar-lo.

L'avi anava a continuar, quan veus-aquí que les dónes, boi entrant a l'isba, se varen posar a xerrar pitjor que cotorres. Ja estaven enterades que en Gavrilo havia sigut condemnat i de la menaça de calar foc que havia fet a l'Ivan, i am motiu d'això acabaven d'escafifenyar-se en els camps am les seves veïnes.

Aquestes, com deien elles, les havien menaçades amb un jutge que, segons pretenien, protegia an en Gavrilo i s'encarrégava de fer girar a favor d'ell el resultat del procés.

El mestre del poble ja tenia escrita amb molt bona lletra una requesta dirigida an el tzar mateix, explicant els més petits detalls, la clavia, i cert sembrat de llegums i tot. De segur que la meitat dels béns de l'Ivan, al menys, anirien a parar an en Gavriilo.

L'Ivan parava orelles a tota aquella xerramenta, i va sentir que l cor se li glaçava altra vegada. Ja li havien passat les ganes de fer les paus.

Un mujik allerat sempre té quelcom per fer. L'Ivan, deixant que aquelles xerraires continuessin la llur tasca, se va alçar, va sortir de l'isba i sen va anar a treballar a l'era i a sota l cobert. Va estar-s'hi fent la seva feina fins a posta de sol. En aquell moment, els xicots, que havien passat el dia aparellant la terra pera la sembra, tornaven dels camps.

L'Ivan, que al veure-ls se n'havia anat cap an ells, va fer-los alguna pregunta sóbres del treball i els va ajudar a tornar cada cosa a son lloc. Va deixar en un recó, pera adobar-lo; un guarniment fet malver, i ell mateix va anar pera entrar els perxells; però, adonant-se que ja era de nit, va deixar els perxells a fóra, va donar el pinsó an els animals, i com

que en Taraska no havia de trigar gaire a marxar amb els cavalls, va obrir la porta cotxera.

— Ja no haig de fer més que sopar i anar-men al llit, — va dir-se l'Ivan.

Se va tirar a l'espatlla l guarniment per adobar i va emprendre l camí de la seva isba, sense recordar-se ja den Gavriilo ni de les paraules de son pare. Ja havia alçat el baldó pera ficar-se a dins, quan vet-aquí que va sentir, part defòra del tancat, la veu enrogallada del seu veí que estava insultant an algú.

— Malehit siga! — cridava en Gavriilo. — Mereixeria que l matessin!

L'Ivan se va aturar un moment, parant l'orella i movent el cap. Després va entrar a l'isba.

A dins de l'isba, a la roja claror del foc que hi brillava, la nora de l'Ivan feia rodar el torn en un recó, la seva dòna coïa l sopar, el noi gran s'estava fent uns peucs, el mitjà llegia un llibre, i en Taraska s'amanía pera marxar aquella mateixa nit.

— Que bé que aniria tot, — va pensar l'Ivan, — sense aquest remalehit de veí!

Estava d'un humor de deü mil dimronis.

D'una puntada de peu va treure l gat de sobre l banc on jeia ensopit, i se les va empendre contre les dones perquè l calderó no era a son lloc. Malcarat, boi rondinant encara, va asseure-s i se va posar a adobar el guarniment. A pesar seu, estava capficat per les menaces den Gavriilo en el tribunal i per les paraules que no feia gaire havia sentit: «Me-reixeria que l matessin!»

Mentrestant, la seva dòna havia portat el sopar an en Taraska. El xicot va menjar, va posar-se l *caftan*, el capot i cinturó, se va proveir d'un bon crostó de pa i va sortir a cercar els seus cavalls. El gran va anar a acompanyar-lo. L'Ivan també s va aixecar i sen va anar cap a la porta. Feia una nit molt fosca. El cel estava tot nuvol, el vent bufava de fort i de ferm. L'Ivan va baixar els graons de davant del portal, va ajudar son fill a muntar sobre l'un dels cavalls, els va arriar, i va romandre allí a l'aguait, mentre que en Taraska prenia l'arrencada, ajuntant-se amb altres minyons de la seva edat que també sortien del poble al galop.

Quiet, arrambat a la porta cotxera, l'Ivan no podia treure-s del cap les paraules den

Gavriilo: «Tén compte que no se t'escalfi alguna altra cosa!»

— Es capaç de fer-ho tal com ho diu, — pensava. — Fa sequedat i el vent bufa: No hauria de fer sinó esmunyir-se d'amagatotis cap a qualsevol recó i calar-hi foc sense que ningú l vegés... i després vés-li al darrera. Aquest remalehit la porta de cap i me la farà sense que pugui aixarpar-l'hi. Ah si jo l pogués arreplegar de descuidat! Ja l'arreglaria!

Va arribar a tal punt la seva por, que, en lloc d'entornar-sen cap a l'isba, va traspasar la porta cotxera i va sortir al carrer pera tombar la cantonada del seu tancat.

— M'arribaré fins al corral: desde avui tota precaució es poca.

I va anar seguint a lo llarc de la tanca amb un pas bastant regular. De cop tomba l cantó i se posa a mirar fixament cap a l'altre extrem del clos. Mira, mira i li sembla veure, cap a l'altre angol, quelcom que surt sobtadament de darrera la paret i que s belluga.

L'Ivan no s mou, s'aguanta l respir, escolta, mira am més atenció. No observa res d'alarmant: tant sols sent el vent que fa soro-

llar el fullam dels salzers i xiula pel rostoll. La nit es fosca com una gola de llop; però ls seus ulls acaben per avesar-se a la fosquedat i per distingir tot lo d'aquell indret, am l'arada que hi ha arreconada, i el rafec de l'isba i tot. L'Ivan no s cança de mirar, però no s veu ningú.

— Me dec haver enganyat, — pensa. — Am tot, vui acabar de donar la volta.

I les emprèn a les palpentes, a lo llarc de la paret exterior del cobert. Va avançant a poc a poc, fent tant poc soroll amb el seu calçat d'escorça de tilla, que am prou feines se li sent el trepig. Caminant, caminant, vet-aquí que tot plegat veu a l'altre cap, prop de l'arada, quelcom que brilla i desapareix.

Veient això, el cor li va fer un salt. L'esglai el va deixar clavat a terra. Més enllà, en el mateix indret, va veure espurnejar alguna cosa, però am més vivesa que l primer cop; i va distingir perfectament la figura d'un home am gorra que, ajupit a terra, calava foc a un feix de palla.

A l'Ivan el cor li anava com un cavall desbocat. Reprenent totes les seves forces, va arrencar a córrer com un boig envers l'home

de la gorra. Els peus quasi no li tocaven a terra.

— Ah! No te n'escaparas! — pensava.

Encara no havia donat dèu gambades, que va veure una gran resplendor, però no cap a l'indret d'ont acabaven de sortir les espurnes. Era la palla del rafec que s cremava, i les flames llepaven la teulada.

L'Ivan va regonèixer l'home. No podia pas dubtar-ne: era en Gavriilo. L'Ivan se va deixar anar sobre l coix lo mateix que un falcó quan cau sobre una alosa.

— El lligaré pera que no se m'escapi, — va pensar.

Però l coix devia haver-lo sentit, perquè se va girar i, amb una lleugeresa inconcebible, va escapolar-se com una llebre a lo llarc del cobert.

— No t'escaparas, perxò, no! — li cridava l'Ivan boi corrent-li al darrera.

Ja l tenia agafat pel clatell, quan en Gavriilo se li va escórrer d'entre mans i va aferrar-se-li an els panys del vestit. De cop la roba s va esqueixar i l'Ivan va anar per terra.

Però s va aixecar viu com un llamp.

— Assistencia! Assistencia! Agafeu-lo! —

cridava, corrent altra vegada al darrera den Gavriilo.

Però en Gavriilo, mentres l'altre s'alçava de terra, havia aprofitat l'ocasió pera allunyar-se del seu adversari. Quan l'Ivan l'anava a atrapar, ja era aprop del corral de casa seva. Així que anava a tirar-se sobre l coix, l'Ivan va sentir-se estabornit com si li hagués caigut una pedra al cap: era que en Gavriilo, en el moment d'arribar a casa seva, havia agafat a dugues mans un boscall d'alzina i, girant-se envers el seu enemic, havia descarregat un cop terrible sobre d'ell.

L'Ivan va romandre sense sentits, veient llumenetes. Després va enterbolir-se-li la vista, tot se li va fer fosc, i, bambalejant un moment, va caure endarrera.

Quan se va retornar, en Gavriilo ja havia desaparegut. Era clar com en mig del dia, i a l'indret del corral de l'Ivan anaven creixent els espetecs amb un brugit de maquinaria. El mujik va tombar el cap: lo que cremava era l seu cobert de darrera. Les flamarades ja llepaven el cobert lateral, i en mig de la fumera s veien saltar espurnes i palles enceses que anaven a parar sobre l'isba.

— Però, què feu, germans meus? — cridava l'Ivan.

I aixecava i baixava ls braços amb engunia, tot dient:

— No hauria hagut de fer altra cosa que arrencar del rafec el feix de palla i apagar-lo amb els peus!

Volia cridar, però les forces li mancaven: li era impossible articular un sol mot. Volia córrer, però les cames se li entrebancaven l'una amb l'altra i se negaven a portar-lo. Aguantant-se am prou feines i treballs, dóna dugues passes, però se sent defallir altra vegada i torna a perdre la respiració. S'atura, reprèn halè i continua la seva marxa agafant-se per tot arreu. Mentres donava l tom an el cobert de darrera pera acostar-se a lo més fort de l'incendi, el cobert del costat també cremava. El foc s'havia comunicat a la porta cotxera i a un angol de l'isba, i ja n sortien grosses flamarades. Era impossible ficar-se en el corral.

La gentada s'anava espessint al voltant de les construccions incendiades. El foc no s podia dominar. Els veïns anaven treient els mobles i salvant els animals.

Desde l corral de l'Ivan, l'incendi s va propagar an el den Gavriilo, i, atravesant el carrer a impuls del vent, que bufava més que mai, va escombrar mig poble am les seves llengües de foc.

El pobre avi va poder esser tret am grans treballs de l'isba de l'Ivan, d'ont els seus s'havien escapat mig despullats. Però, fòra dels cavalls, que havien marxat aquella nit, no s va poder salvar res del foc: el bestiar, les gallines dintre dels galliners, les carretes, les arades, el rastell, els baguls plens de roba, els blats de sota ls coberts, tot va cremar, tot se va consumir. A cân Gavriilo va poder-se salvar el bestiar i una part dels mobles.

La claror de l'incendi va enrogir el cel tota la nit.

—Què us diré, germans meus!—repetia l'Ivan. —Jo no havia de fer sinó retirar el feix de palla i apagar-lo amb els peus.

Però quan va veure que l sostre de la seva isba s'ensorrava, se va ficar al mig del foc, va carregar amb una viga i se la va endur. Després, sense escoltar ni ls crits ni ls precs que li feien els seus, va tornar a ficar-se

al mig de les flamarades pera treure-n una altra viga.

Allavors va tenir la mala sort d'ensopegar i d'anar a parar sobre les brases. Son fill hi va córrer i el va treure del foc. Barba, cabells, mans i roba, tot li va romandre cremat; però qualsevol hauria dit que ell no sen sentia.

— Pobre home! — deia la gent. — La mateixa pena l'ha fet tornar boig!

Ja anava minvant l'incendi, que encara l'Ivan, com si l'haguessin clavat en aquell indret, repetia sempre:

— Què hi farem, germans meus! No s'havia de fer altra cosa que retirar el feix de palla!

A punta de dia l batlle va enviar son fill a cercar l'Ivan.

— Ivan, — va dir-li; — el vostre pare s'està morint i voldria veure-us.

De moment, l'Ivan no va entendre lo que el fill del batlle li deia: no s recordava gens ni mica de son pare.

— Quin pare? De qui m parles? — va respondre.

— Del vostre pare, que us vol veure. Es

a casa nostra, que s'està morint. Cuiteu, Ivan: veniu am mi desseguida.

Per fi, l'Ivan va comprendre lo que li deien i va seguir an el fill del batlle.

Algunes estelles enceses caigudes sobre l'avi mentres el salvaven, l'havien deixat fet una llàstima. Havia sigut portat a l'isba del batlle, a l'altre cap del poble, en un dels ravals no assolits pel foc.

Quan l'Ivan s'hi va presentar, no hi va trobar sinó la dona i els nois del batlle: els altres se n'havien anat a veure l foc. Extès sobre un banc, amb un ciri a la mà i els ulls clavats a la porta, el pobre vell esperava son fin.

Quan l'Ivan va entrar, el vell va fer un moviment.

— Ton fill ja es aquí, — va dir-li la mestressa, acostant-se-li.

— Diga-li que s'atanci cap a mi, — va fer l'avi.

Quan va tenir l'Ivan aprop seu, li va dir:

— Tenia raó jo, fill meu? Qui es que ha calat foc an el poble?

— Ha estat ell, ha estat ell, pare! — va respondre desseguida l'Ivan. — L'he sorprès

mentres ho feia. Jo l'he vist com calava foc a la teulada. I pensar que solament arrencant el feix de palla encesa i apagant-la amb els peus hauria pogut evitar la desgracia!

— Ivan, — va dir llavors el vell, — jo m moro i tu també t moriras. Qui es que ha fet el mal?

L'Ivan va restar immobilitat, la vista fixa en son pare i sense poder dir un mot.

— Parla davant de Déu. Qui ha fet el mal? Què t deia jo?

Llavors l'Ivan, tornant-li la raó, va comprendre-ho tot.

Aclaparat, sanglotant, am les llagrimes als ulls, se va agenollar davant de son pare i va dir-li:

— Sóc jo qui ha fet el mal, pare del meu cor! Perdó! He pecat davant vostre i davant de Déu! Sóc jo l culpable!

El vell va fer anar les mans: am l'esquerra va agafar el ciri, i am la dreta, aixecada a nivell del front de l'Ivan, va voler senyar-se, però no va poder.

— Alabat siga Déu!... Alabat siga Déu! — va dir a son fill, boi mirant-lo. — Ivan!... Ivan!...

— Què voleu, pare? Digueu.

— Què s'ha de fer, ara?

— No sé pas com ens ho farem pera viure! — va respondre l'Ivan, plorant desesperadament.

An el pobre vell se li van tancar els ulls, se li van moure ls llavis... Després, fent un darrer esforç, va descloure les parpelles, mig dient:

— Porteu-vos bé... i viureu.

Se va interrompre, i va afegir somrient:

— Escolta, Ivan: no delatis pas qui ha calat foc. Per cada falta d'un altre que amaguis, ten seran perdonades dugues a tu.

I l'avi, agafant el ciri am totes dugues mans i portant-se-les al cor, va llençar un sospir i va restar encarquerat: era mort.

L'Ivan no va delatar mai en Gavriilo, i així ningú va saber qui havia calat foc.

No li va aturar en el cor la més petita renúncia contra en Gavriilo; i aquest, extranyat de primer veient que l'Ivan no l denunciava, i encara més temorós que extranyat, va acabar per tranquil·litzar-se del tot. Ja no hi va haver més baralles entre amdós mujiks ni entre les

respectives families, sinó que, ben al revés, varen estar junts tot el temps que va durar la reconstrucció de les cases. I, veins altre cop, l'Ivan i en Gavriilo varen viure desde aleshores en bona harmonia, com hi havien viscut els seus antepassats.

L'Ivan Tcherbakov no va oblidar mai més les darreres paraules del vellet, ni aquell precepte de Déu que diu que cal apagar el foc quan tot just comença. I si algú t vol perjudicar, no tractis de venjar-te: procura sols conciliar les coses tant bé com puguis. I si per cas algú t'ofèn, guarda-t de respondre-li amb una altra ofensa pitjor que la seva: evita les males paraules i ensenya an els teus a evitar-les.

I l'Ivan Tcherbakov va viure desde aleshores fidel an aquests preceptes, i s'hi va trobar bé.

HISTORIA VERITABLE

En la ciutat de Vladimir hi havia un jove mercader que s deia Ivan Aksenov. Posseïa dues botigues i una casa.

Ros, cabell riçat, la fisionomia simpatica, era amant de la gresca i de les cançons. De jove, bevia una mica massa i, un cop alegrat, tot se n'anava am tavola. Ara, un cop va esser casat, va renunciar gairebé del tot a la beguda.

Un dia d'estiu, l'Aksenov va determinar anar a la fira de Nijni-Novogorod.

Va fer, doncs, els preparatius de viatge; i quan deia adeussiau an els seus,

— Ivan, — li va dir la seva dòna, — no marxis avui: creu-me a mi. He tingut un

somni que es de mala estrugança pera tu.

— Ja conec de què tens por, tu, — va fer-li l'Ivan, posant-se a riure; — tu tens por que jo no faci alguna bestiesa a la fira.

— De què tinc por, jo mateixa no ho sé, — va respondre-li ella. — El cas es que jo he tingut un somni molt pesat. Me sorties tu, te treies la gorra, i els teus cabells eren tot blancs. —

L'Ivan va esclafir altre cop una gran rialla i va dir:

— No es més que això? Això designa fortuna: no t neguitegis, dòna. Guanyaré força diners pera tu, i et portaré bells presents. —

Dit això, va abraçar els seus i va posar-se en camí.

Tot fent via va trobar un mercader conegut seu. Varen baixar tots dos al mateix hostel pera passar-hi la nit. Després d'haver estat ensemble bevent-hi, se varen retirar pera dormir en dues cambres tocant l'una a l'altra.

L'Aksenov no era gaire dormidor. Havent-se despertat a mitja nit, va resoldre aprofitar l'hora fresca pera continuar el seu viatge. Va anar a saccejar el postilló, que encara

dormia, i li va manar que enganxés. En acabat va tornar a l'hostal, fosc com una gola de llop, va passar comptes am l'hostaler, i va posar-se en camí altra vegada.

Al cap d'una quarantena de verstes va fer parada de nou en una posada pera fer menjar els cavalls i reposar-se una mica. En éssent l'hora de dinar se fa preparar tè, s'asseu al portal, agafa la guitarra i se posa a tocar una passada.

En aquest entremig veu arribar una *troika*¹ amb els seus cascabells: un empleat del govern, acompanyat de dos soldats, posa peu en terra, i, acostant-se a l'Aksenov, li demana qui es, d'on ve i on va. L'Aksenov respon a les preguntes de l'empleat del govern, i després el convida a pendre un got de tè amb ell. Emperò l'altre li segueix preguntant:

— Ont has fet nit avui? Eres sol amb el mercader? Per què has marxat tant depressa de l'hostal?—

Aquest interrogatori va fer estrany a l'Aksenov; ell conta tot lo que li ha succeït, i després afegeix:

1) Carruatge de tres cavalls.

— Emperò com es que m feut totes aquestes preguntes? No só pas un malfactor. Viatjo pera l meu negoci i ningú té l dret d'interrogar-me així.

El funcionari fa venir els soldats.

— Só l comissari de policia, — diu ell, — i t'interrogo perquè l teu company de nit ha estat assassinat. Ara m'ensenyaras tot lo que portes. —

I, girant-se cap als soldats,

— Escorcolleu-lo, vosaltres, — els ordena.

Tots plegats entren a l'hostal. Fan portar el bagul i la maleta de l'Aksenov, els obren, ho escorcollen tot. I vet-aquí que l comissari treu de la maleta un ganivet.

— Aquest ganivet, de qui es? — fa ell.

L'Aksenov mira l'objecte, i veu un ganivet encara brut de sang. L'han trobat dins la seva maleta: resta esglaiat i no sap lo que li passa.

— I d'ont ha sortit aquesta sang que hi ha al ganivet? — prossegueix el comissari de policia.

L'Aksenov vol parlar, emperò li es impossible de dir ni una paraula. A l'ultim barboteja:

—Jo... no ho sé... jo... aquest ganivet... jo... no es pas meu...—

Allavors el comissari que li diu :

— El mercader ambe qui has passat la nit darrera ha estat trobat mort al llit. Ningú més que tu pot esser l'autor del fet. L'hostal era tancat per la banda de dins, i no hi havia sinó tu a l'hostal. Altrament, dins la teva maleta havem trobat aquest ganivet, encara brut de sang. I, després, tu portes escrit el crim a la cara. Vaja, vaja : confessa sense trigar més com ho has fet pera matar-lo i quina quantitat li has robat. —

L'Aksenov jura i torna a jurar que ell no es pas l'autor del crim ; que, del moment que va acabar de pendre l tè en companyia del mercader, no l'havia vist més ; que ls diners que té, 8,000 rubles, son diners seus propis ; que l ganivet no es d'ell ; fa embuts, se torna grog, tremola d'esglai, com si fos culpable, i el comissari de policia mana als soldats que el lliguin i que l duguin a la troika.

Un cop ficat dins l carruatge, lligat de peus, l'Aksenov se va posar a plorar desesperadament. Li van pendre tots els diners i objectes que portava i el varen dur a la ciutat

de més a la vora i el van ficar a la presó. Una enquesta fou oberta a Vladimir: els mercaders i els habitants de la ciutat van testificar tots l'honradesa de l'Aksenov, més que havés estat en la seva juvenesa amant del vi i de les cançons. Després el van passar pel tribunal, am l'acusació a sobre d'haver mort el mercader de Riazar i d'haver-li pres 20,000 rubles.

La muller de l'Aksenov estava aterroritzada i com boja. Els fills eren petits i l'últim encara mamava de la mare. Els va agafar tots i sels va endur a la ciutat on son marit estava pres. Van començar per negar-li l permís pera veure-l; emperò ho va demanar am tan-tes instancies, que a l'últim hi varen accedir.

Quan va veure l'Aksenov vestit am l'uni-forme dels presoners, carregat de cadenes, barrejat am gent dolenta, va perdre l coneixement i caure en terra, i va trigar algun temps a recobrar els sentits. Quan va tornar en sí, va posar les criatures al costat seu, se va ajupir a la vora de l'Aksenov, li va contar tot lo que havia passat a casa, i li va fer preguntes sobre tot lo que li havia succeït an ell-

Ivan li va dir tot.

— I ara què farem? — va fer ella.

— Implorar el tzar, — va respondre l'Aksenov.

— Ja li he enviat una súplica, — va dir ella;—emperò, sèns dubte, no ha arribat fins an ell.

L'Aksenov, aixafat, no va respondre.

— Te recordes, — li digué sa muller, — del somni que vaig tenir, i que tu m'hi apareixies amb els cabells blancs? No va esser un fals presagi. La desgracia t'els ha fet tornar ben blancs, els cabells i la barba. Tu no t'havies d'haver mogut quan t'ho vaig dir. —

I am la mà li amanyagava ls cabells.

— Ivan meu, estimat Ivan meu, — va fer ella;— digues la veritat a la teva dòna... Oi que has estat tu qui l'ha mort?

— Tu! Tu també t'ho penses això? — va dir l'Aksenov.—I, tapant-se la cara am les mans, se va posar a plorar.

En això va comparèixer un soldat: venia a avisar a la dòna del pres, que ja havia passat l'hora i que s'retiressin ella i les criatures. L'Aksenov va abraçar els seus i els va dir adeussiau per l'ultima vegada.

Altre cop sol, va anar rumiant la conversa

que acabava de tenir am sa muller. I pensant que ella també l creia culpable, que ella també li havia preguntat si com de fet era ell el matador, se va exclamar:

—Déu solament sap la veritat. An ell haig d'implorar. Tinguem fe en la seva misericordia.—

I d'aquell moment endavant no va enviar més instancies, va allunyar del seu cor tota esperança i no va pensar sinó en pregar a Déu.

El dia de la vista de la causa va venir; l'Aksenov fou condemnat a lo knout de primer, i després a treballs forçats. La sentència fou executada: va rebre les fuetades; després, quan les nafres foren cicatrisades, va esser deportat a Siberia amb altres presidaris.

Vintisis anys visqué a Siberia, am treballs forçats. Els cabells se li van tornar blancs com la neu, sa llarga barba s va anar emblanquant, va perdre tota la seva alegria d'altre temps. Se li va anar encorbant l'esquena, començant ja a caminar am pena. Parlava poc i pregava sovint.

Dins el calabòç havia après de fer bòtes.

Així va guanyar prou pera comprar un martirologi; ne llegia algunes pàgines, sempre que a la presó hi havia prou claror.

Els empleats l'apreciaven a causà del seu caracter docil; i els seus companys, plens de consideració i d'afecte per ell, l'anomenaven sempre «avi» i «home de Déu». Ell era qui s'encarregava de trasmetre llurs requestes a l'autoritat, sempre que havien de demanar alguna cosa, i an ell era a qui prenien per arbitre de llurs qüestions.

No li venia cap notícia de casa seva; no sabia ni si la seva dona ni ls seus fills eren vius o morts.

Vet-aquí que un dia van arribar al presidi una colla de deportats nous. Els antics feren preguntes als acabats d'arribar, demanant-los de quines ciutats, de quines viles eren, i per qué ls havien condemnats. L'Aksenov s'estava allí com els demés, amb el cap acotat, escoltant lo que deien els uns i els altres. Entremig dels presos nous se trobava un vellercaç d'una seixantena d'anys; duia la barba grisa retallada. Estava comptant les causes de la seva condemnaçió.

— Ara us diré per qué sóc ací, germans

meus, — feia ell. — M'han condemnat sense motius. Jo m'estava desenganxant el cavall d'un trineu. M'han agafat, acusant-me de lladre. «Jo ho feia no més que pera poder anar més depressa, — els vaig dir. — Ja ho veieu que he deixat anar el cavall... Altra-ment, jo conec el postilló: es amic meu. Amb això, jo no he fet cap mal...» «No, no, — varen fer ells; — tu l'has robat aquest cavall.» Emperò aon, i quan l'havia robat, això sí que no ho podien dir. Es veritat que jo n'havia fet de tant grosses que no n feia poc de temps que ho mereixia venir-hi ací a Sibèria; emperò mai m'havien sorprès en el moment del fet. I vet-aquí que ara m'envien ací contra tota llei. S'ha de tenir paciència. Altres cops ja m'hi han dut a Sibèria i no m'hi he estat gaire temps...

— De quin país véns? — li pregunta un.

— De la ciutat de Vladimir. Sóc un boti-
gueret d'aquella ciutat. Me dic Makar, i de
nom de família Semenovitch ¹. —

Aquestes paraules varen fer alçar el cap a
l'Aksenov, el qual va preguntar:

1) Es a dir, fill de Semen.

— Diga-m, Semenovitch: no hauries pas sentit parlar, a Vladimir, dels Aksenov, els mercaders? Que encara n'hi ha algun de viu?

— Ja ho crec que n'he sentit parlar! Són uns comerciants rics, anc que llur pare hagi estat enviat a Siberia. Ne deu haver fet alguna com nosaltres perdonam.

A l'Aksenov no li agradava gaire parlar de la desgracia que havia tingut. Se va contentar sospirant i dient:

— Jo, si visc a presidi vintisis anys ha, es pels meus pecats.

— I per quins pecats? — pregunta en Makar Semenovitch.

— Séns dubte jo m'ho mereixia, — respon simplement l'Aksenov.

No va voler explicar-se més. Els seus companys sí que varen contar an els novells les causes de la seva condemna; com i de quina manera, mentre s dirigia a la fira de Nijni-Novogórod, un desconegut havia assassinat un mercader i havia amagat dins la maleta de l'Aksenov un ganivet brut de sang, i com aquest havia estat condemnat injustament per aquella mort.

Aquesta nova va regirar tot en Makar

Semenovitch. Se va mirar l'Aksenov, i, donant-se cops als genolls am les mans, se va posar a dir:

— Un miracle! Un verdader miracle! Oh comparet meu, que vell t'has tornat! —

Havent-li demanat per què s'extranyava d'aquella manera, i ont havia conegut l'Aksenov, en Makar, sense contestar aquesta pregunta, va dir simplement:

— Es un miracle, germans meus, que la sort ens hagi reunit tots dos en aquest presidi.

Aquestes paraules feren presumir a l'Aksenov que tenia davant d'ell el veritable assassí.

— Que te n'havien parlat d'aquest fet abans d'ara, — digué an en Makar, — o es que tu m'has vist en alguna altra banda fóra d'aquí?

— Ben nèt, que me n'han parlat: la terra es plena d'orelles ¹ Però, ui!... No n fa pocs d'anys que això va passar! I, si t'haig de dir la veritat, no m recordo pas de lo que men van dir, — respongué Semenovitch.

— Pot-ser has sentit dir qui va esser qui

1) Roverbirus.

va matar el mercader? — va preguntar l'Aksenov.

En Makar va esclatar a riure:

— Qui va matar el mercader? — digué ell. — Séns dubte va esser aquell a qui li van trobar el ganivet a la maleta. Si per cas va esser un altre qui va amagar el ganivet en el teu equipatge... si no va esser agafat, no es pas ell l'assassí. I, després, veiam com s'ho hauria endegat pera amagar el ganivet dins de la teva maleta, si tu hi tenies el cap a sobre? Te n'hauries adonat. —

Sentint això, l'Aksenov ja no va dubtar més: en Makar era l'home que havia assassinat el mercader. Se va aixecar i se va allunyar. I no va poder aclucar l'ull en tota la nit.

Un gran aclaparament se va apoderar de tot ell. Va tenir somnis en gran. Tant aviat era la seva dona qui se li apareixia tal com l'havia vista en el moment de la seva partença cap a la fira de Nijni-Novogorod; era ben bé ella, la seva mateixa fisionomia, els seus mateixos ulls; sentia la seva veu i les seves rialles. Tant aviat veia ls seus fills com eren allavors, petitets, l'un mamava, l'altre estava jugant en el seu llitet. Tant aviat era ell mateix

que veia, tal com era en aquell moment, trem-pat, jove, assegut, am la guitarra a la mà, al portal de l'hostal on va esser agafat; i tota la seva desgracia anava tornant a passar per davant dels seus ulls: la plaça infamant ont havia estat batut am lo knout, i el butxí, i la purria que l voltava, i les cadenes, i els presidaris, i els seus vintisis anys de presidi, i la seva vellesa miseriosa. I vinga caure dins d'una tristesa mortal.

— I es aquest malvat qui té la culpa de tot! — anava pensant.

An aquesta idea, li entrava un furor tal contra en Makar, que adhuc se sentia resolt a morir mentre se pogués venjar. Passava nits i nits fent oració, sense, perxò, poder aconseguir calmar-se. De dia, fugia den Makar, i no sel mirava mai.

Així van passar dues setmanes. La són fugia de l'Aksenov, i el seu neguit, el seu defici eren tals, que no podia estar ni un moment quiet. Una nit, que ell anava així d'un cantó a l'altre de la presó, va veure caure terra de darrera d'un dels llits de posts i bancs. Allavors va voler enterar-se de lo que succeïa, i se va aturar. De dessota l llit va sortir brusca-

ment en Makar Semenovitch, i va fixar els ulls esperverats en l'Aksenov. Per no veure-l, l'Aksenov volia seguir el seu camí; emperò l'altre li va agafar vivament la mà, i li va dir que estava obrint un forat a la paret, que cada dia se n'enduia la terra amagada dins de les seves bôtes i la llençava al carrer quan sortia pera anar al treball.

— Que m guardis el secret, — li va afegir, — i ens escaparem tots dos. Si dius un sol mot, seré bastonejat fins que la sang ne ragi, emperò m venjaré: te mataré. —

Davant de l'home que havia estat la seva perdiçió, l'Aksenov se va sentir trasbalsat per un accés de rabia. Va enretirar la mà i va dir:

— No vui fugir jo, i tu no tens cap necessitat de matar-me; perquè no n fa poc de temps que m'has mort! Quant a denunciar-te, Déu decidirà.

L'endemà, quan els presidaris eren duts al treball, els soldats sorprengueren en Makar com estava llençant la terra que portava a dins de les bôtes. Van anar mirant per la presó i van trobar el forat. El director, avisat, va arribar, i va interrogar els presos pera saber qui havia fet el forat. Ningú ho sabia.

sentir soroll al cel-obert: vaig deixar el gabinet a la teva maleta i vaig fugir per la finestra.

L'Aksenov s'estava callat, no sabent què dir.

En Makar Semenovitch se va deixar caure en terra, s'agenollà davant de l'Aksenov i li va dir:

— Perdona-m, Ivan, en nom de Déu; perdona-m! Me denunciare jo mateix, confessaré que jo sóc l'assassí del mercader, i a tu t deixaran anar i podras tornar-ten a casa teva.

— Tu ho trobes molt pla això,— va respondre l'Aksenov.— Fa ja massa temps que m'estic aquí patint. On podria anar, ara com ara? La meva dona? Es morta. Els meus fills? M'han oblidat. De casa ja no n tinc: no sabria ont anar.

En Makar continuava prosternat, donant cops en terra amb el cap i dient:

— Ivan, perdó! Els cops de knout m'han fet patir menys que no pas contemplar la teva desesperació. I quan penso, no obstant, que tu has tingut pietat de mi, que no m'has trait... Perdó, en nom de Crist! Perdona al miseriós malehit!

Les llagrimes den Makar Semenovitch commogueren l'Aksenov, el qual se va posar també a plorar. I digué:

— Déu te perdonarà. Pot-ser jo só cent cops més culpable que no pas tu. —

I la seva ànima fou il·luminada d'una joia repentina. Ja no anyorava là llar, ja no desitjava deixar la presó: d'aquell moment ençà, ja no pensava sinó en la seva ultima hora.

Malgrat el consell de l'Aksenov, confessà en Makar Semenovitch el seu crim. Quan va arribar a Siberja l'ordre de donar la llibertat a l'Aksenov, acabava de morir.

EL MUJIK PAKHOM

I

UNA vegada eren dugues germanes, casada la gran amb un comerciant de la ciutat, i la petita amb un mujik ¹ del camp. Un dia la ciutadana va anar a visitar la pagesa i li féu grans elogis de la vida que ella feia a ciutat: vivia al seu gust, anava ben endegada, les criatures ben vestides, menjava i bevia no més que coses bones, i pera distreure-s tenia ls passeigs i els espectacles.

La germana petita, tocada en l'amor propi, respongué rebaixant l'existència d'una

1) Pagès rus.

comercianta i alabant fóra de mida la vida de pagesa, la seva.

— No barataria pas la meva sort am la teva, — deia ella. — La nostra vida es fada, es veritat, però no està emmetzinada per la temor. La vostra existencia es més agradable; més si devegades guanyeu molts diners, a voltes també us passa que ho perdeu tot. I, com diu el proverbi, la perdua es la germana gran del guany. Avui sou rics, però esteu exposats a haver de captar demà. La vida de nosaltres, els mujiks, es bon troç més segura. El mujik té l ventrell prim, però llarc, i no ns fem mai rics, es veritat, però sempre tenim un bocí pera fer-nos passar la gana.

— Oi, — respongué la gran; — més el vostre estament es d'haver de viure amb els porcs i am les vaques. I per més que ton marit s'esquerraci a treballar, no sabreu mai lo que es bon tracte ni comoditats: nats dintre la bruticia, hi viviu ficats i hei moriu, com hi viuran i hei moriran els vostres fills.

— Es que l'ofici s'ho porta, — respongué la petita. — Però això fa també que la nostra vida es més segura quan tenim terres nostres.

No ns havem de rebaixar ni havem de tenir por de ningú. I les temptacions que hi ha a ciutat! Avui els negocis són bons; però si avui per demà l dimoni li dóna al teu marit la temptació del joc o de la beguda, veus-aquí arruinats. I això passa molt sovint.

Assegut damunt de l'estufa, en Pakhom, l'home de la petita, s'estava escoltant la xerrameca de les dugues dones.

— Oi que es ben cert, — va fer ell. — Enfeïnats com estem, desde criatures, a furgar la nostra mare terra, no tenim pas lleure pera pensar en menuderies. Lo que'ns dóna engunia es que no n tenim prou de terra. Ah! Si jo tingués la que m cal, ni l mateix dimoni m faria por!

Les dugues dones prengueren el té, van parlar altre cop de vestits, desaren la vaixela i sen van anar al llit.

Emperò l diable, de darrera l'estufa, ont estava arropit, ho havia sentit tot. No n'estava poc de content que la dona del mujik l'hagués excitat a desafiar el dimoni fins al punt de dir que lo que li calia era terra, i que si ell hagués tingut terra a desdir ni l mateix dimoni li hauria fet por!

— Ens veurem les cares! — va fer el dimoni. — Terra vols? Terra hauras; però cauras a les meves urpes.

II

El mujik Pakhom tenia per veïna una hisendada que posseïa cent vint *deciatines*¹ de terra. Havia viscut sempre en bona harmonia amb els mujiks, sense fer mai cap mal a ningú, quan un dia va posar com administrador un vell militar retirat que va fer ploure les penyores sobre ls mujiks.

En Pakhom prou prenia precaucions de tota mena; però, am tot i amb això, moltes vegades no podia impedir que l seu cavall, introduint-se a l'hisenda veïna, malmetés les plantacions, o que la vaca s fiqués en el jardí, o que ls vedells anessin a pasturar an el prat, donant lloc això a penyores i més penyores. Era cosa de no acabar mai.

En Pakhom les pagava tot rondinant, i la familia sofria les conseqüències del seu mal

1) La *deciatina* val 1'92 hectariés.

humor. Tot l'estiu va estar subjecte a les persecucions del nou administrador. Per ell va esser un gran respir quan va tornar el temps d'establar els animals. Anava a carrec seu l'alimentació, però al menys no havia de passar engunia per les multes, i vivia amb tranquil·litat.

En el curs de l'hivern va córrer la nova que l'hisendada anava a vendre la seva propietat i que l'peatger de la carretera tenia intenció d'adquirir-la.

Aquesta noticia va consternar molt els mujiks.

— Si l'peatger compra l'hisenda, — feien ells, — encara ns clavarà més penyores que la mestressa d'ara.

Van anar a trobar-la en incorporació, preguntant-li que ls vengués les terres an ells mateixos i no an el peatger, oferint-li un preu més alt. Ella hi va consentir, i els mujiks varen tenir una reunió a fi que l'municipi adquirís les terres. Però l'diable va fer que no s'entenguessin. Dugues vegades se van juntar, però sense resoldre res. Desesperançats ja d'arribar a un acord, varen prendre la resolució de comprar cadescú un lot, dins el limit dels

seus possibles. També s va avenir an això l'hisendada.

El veí den Pakhom va adquirir així vint deciatines de terra, am facultat de pagar la meitat del preu de compra per anualitats. En Pakhom, en sabent això, no s podia aguantar de gelosia.

— Tota l'hisenda s vendrà i no n restarà gens pera mi.

Se va aconsellar am la seva dòna.

— Els altres compren, — va fer ell. — Nosaltres també hauriem de comprar una desena de deciatines. Altrament ens fóra impossible de lligar caps: les penyores de l'administrador ens han baldat.

I vinga pensar en el medi de reunir els diners necessaris.

Va vendre l poltre, la meitat de les abelles; va llogar el seu noi com a vailet de masoveria; tot lo qual, amb els cent rubles d'estalvis que ja tenia, van fer la meitat de la summa.

Pren, doncs, son peculi, se fixa en un lot d'una quinzena de deciatines amb un petit bosc, i sen va a trobar la propietaria pera fe. tractes. Se posen d'acord, dòna paga i

senyal, i sen van cap a ciutat pera fer l'escriptura. En Pakhom paga la meitat del preu al comptat, i l'altra meitat la pagarà en dos anys. Vet-ens-l'aquí posseïdor de la terra.

Havent emmatllevat a son cunyat lo menester pera comprar llevor, va fer les sembradures en la terra que havia adquirit, i tot va brostar a satisfacció d'ell. El producte d'una sola anyada va bastar an en Pakhom pera fer la pau am l'hisendada i amb el seu cunyat. I desde llavors el mujik Pakhom va romandre un veritable propietari terrassà: la terra que llaurava i sembrava era seva; sobre terra seva segava l'herba-fe; sobre terra seva pasturava l seu bestiar.

Tot menant l'arada sobre la terra d'ell, tot veient créixer el seu blat i reverdir els seus prats, com se li aixampla l cor an en Pakhom! El gleber i les flors ja li semblen tot una altra cosa. Abans, quan caminava per aquella terra, era an els seus ulls lo que una terra deu esser; més avui aquesta mateixa terra li sembla tota diferent.

III

En Pakhom vivia feliç, i tot li anava cor què vols, cor què desitges, quan els mujiks la van donar en fer en els seus blats i en els seus prats irrupcions més i més freqüents. Per més que ls pregava que no hō fessin, no n podia treure res. Ara eren les vaques que ls bovers deixaven ficar-se en les praderes, ara eren els cavalls que galopaven pels camps de forment.

De primer, en Pakhom se contentava de treure-ls, perdonava ls mujiks i s'estava de citar-los davant del tribunal. Després va acabar per perdre la paciència i va presentar queixa al jutjat de pau. Ja sabia que lo que ells feien era perquè s trobaven estrets, encongits per falta de terra, i no amb intenció de perjudicar. Però lo que ell deia:

— Jo no puc pas sempre fer els ulls grossos, perquè, o si no, acabarien per deixar-me sense res. Cal fer un escarment.—

Així es que va citar davant del jutge un mujik, i després d'aquest un altre. Aquests exemples no van servir sinó pera enfurismar els mujiks veïns den Pakhom, que allavo-

res, pera reyenjar-se, ho varen fer expressament de fer anar a pasturar llur bestiar a la terra d'aquell. Una nit, algú s va introduir en el bosquet i va tallar arran de terra una desena de tells.

L'endemà al matí, tot passant pel bosc, en Pakhom va veure per terra una cosa blanca. S'hi acosta i se troba amb els tells am l'escorça llevada. No hi havia més que les soques en terra.

An en Pakhom la rabia se l'enduaia.

— Si jo pogués saber qui me l'ha feta, — deia entre ell, — en bona fe me la pagaria! —

Qui podia haver estat? I vinga rumiar. Ben segur aquell murri de Lemen. Sen va a la cort den Lemen i no hi troba res. S'hi embolica de paraules, i, convençut que era ell el culpable, mel cita. Però, no havent-hi proves, el jutge va absoldre en Lemen.

Aquesta absolució va treure de pollaguera an en Pakhom. No s va poder contenir, i gairebé va insultar el jutge i l'escrivà, dient-los:

— Vosaltres protegiu els lladres. Si fessiu la vostra obligació, no n'absoldrieu de lladres.

Desde llavors va esser una guerra encesa entre en Pakhom i els seus veïns, que van arribar fins a menaçar-lo amb el *gall roig*¹. En Pakhom hauria pogut viure bé am la seva terra; però, essent objecte de la renúncia dels mujiks, no feia cap anyada bona.

En aquest entremig se va saber que hi havia gent que emigraven. En Pakhom va pensar:

— A mi res m'obliga a anar-men d'aquí; però l certus es que si alguns dels nostres se n'anessin estariem més amples. Compraria la terra llur pera arrodonir la meua, i m'ho passaria mellor.

Un dia en Pakhom se trobava a casa quan va passar un foraster, un mujik. Entra a càr Pakhom i li demana estatge per una nit.

En Pakhom hi va consentir. Li dóna sopar i li demana d'on venia, ont anava. El mujik respongué que venia de lluny, de les vores del Volga, ont hi havia treballat. D'una cosa n va venir una altra, fins que, per ultim, va explicar de quina manera la gent havien emigrat allà baix. Els seus havien

1) L'incendi.

anat a establir-s'hi, els havien inscrit en els registres del municipi, i a cascú li havien donat deu deciatines de terra. I va afegir:

— Allà sí que es bona la terra! Per tot allí on se sembra segol, les espigues neixen tant espesses, tant altes, que ls cavalls no s'hi veuen. Am cinc grapats d'espigues n'hi ha prou pera fer una garba. Hi ha home que ha arribat allà, pobre, no més que am la roba de l'esquena, que a hores d'ara llaura cinquanta deciatines de bon blat i que l'any passat ha venut per valor de cinc mil rubles de forment de la seva cullita. —

En Pakhom, sentint això, se va engrescar.

— Què hi faig aquí, tot encongit, quan en una altra banda podria viure a tot pler? No tindria de fer més que vendre la terra i la casa d'aquí, agafar els diners i anar a establir-me allà baix. Això de viure aquí tant encongit, gairebé es cas de consciencia. Faré una cosa: jo mateix me n'aniré a veure-ho i men faré carrec personalment. —

Quan va venir l'estiu, féu els seus preparatius i va marxar. Arribat an el Volga, va baixar al riu en un vapor fins a Samara; després va caminar durant quatrecentes vers-

tes, i va aconseguir el final del seu viatge.

No l'havien pas enganyat. Els mujiks, en aquell país, hi vivien ben allerats¹. La municipalitat acullia bé an els emigrants, distribuint-los deu deciatines per persona. I el qui tenia algun diner podia, a més de les deu deciatines concedides per temps fixat, adquirir, per tres rubles la deciatina, terra a perpetuitat, i de la mellor, i tanta com ne volia.

Amb aquests informes, en Pakhom sen va tornar a casa seva, i va vendre tot ço que tenia: les terres, la casa, el bestiar, tot a bon preu. Després se féu èsborrar dels registres del municipi, i quan va venir la primavera va emprendre la marxa amb els seus cap al país nou.

IV

En Pakhom arribava am la familia al nou país, se feia inscriure en els registres

1) *Viure allerat* es locució usada a la costa de llevant en el mateix sentit de *vivre à son aise, largement, vivre à sus anchas*.

d'una gran vila, feia beguda amb els antics establerts, se posava bé am tot-hom. Era ben rebut: li concedien, per cinc persones que eren, cinquanta deciatines, amb el dret de pasturatge en les terres comunals. Se feia una casa, comprava força bestiar. Ja s veia dugues vegades més ric que abans, en terres concedides. I quina fertilitat! Pasturatge i terra de llaurar ne tenia tant com volia. Quan comparava la seva nova vida am la que tenia abans, se trobava dèu vegades més feliç, i tot li semblava dèu vegades més bonic.

Així veia ell les coses en els primers mesos, mentres construïa la casa i s'hi instal·lava; però al cap d'algun temps ja va trobar que no estava prou bé. Hauria volgut, com els altres, sembrar els seus camps de blat de xeixa i de moresc; però la terra de blat era escassa en les concessions. Se sembrava l blat en la terra verge, invadida per la *stippa* plomosa, o en els gorets; se conreava un any o dos i se deixava, en acabat, rebrotar la *stippa* abans de sembrar de nou. De terra lleugera n tenia tot-hom qui n volia; però en aquesta terra no hi va bé sinó l segol: el blat demana terra forta. Com que de terra forta no n'hi

havia pera qui n volia, d'aquí venien les disputes. Els que n posseïen la treballaven ells mateixos si tenien prous medis, i els més pobres la venien als mercaders pera pagar les contribucions.

El primer any en Pakhom va sembrar el seu lot de forment vell, que va brostar a meravella; però tenia massa poca terra pera tot el forment que havia desitjat cullir, i la terra que ell tenia no era bona pera això: en volia de mellor. Així es que sen va anar trobar un mercader i li va llogar la terra per un any. Allavors va poder sembrar més i la cullita va esser més bona. Però aquella terra era molt lluny de la vila: calia, pera anar-hi, una quinzena de verstes.

Mentrestant, en Pakhom, que veia com els mujiks mercaders se feien cases de camp i guanyaven força diners, va pensar:

— Ah! Si jo hagués pogut comprar terra a perpetuitat, jo també n tindria de diners i cases de camp! —

I vinga rumiar els medis de comprar terra a perpetuitat.

Així visqué en Pakhom durant cinc anys, llogant la terra dels mercaders i sembrant-la

de blat. I com que les anyades eren bones i que l forment s'hi feia molt, guanyava alguns diners, i s'ho hauria passat bastant bé si no hagués estat per la fal·lera que tenia de llogar cada any més terra. Era un amoïnament continu. Se presenta, per llogar, una terra bona; un mujik el pren per mà i se n'apodera; i si en Pakhom s'adorm una mica s troba sense tenir on sembrar. Una altra vegada, d'acord amb els mercaders, lloga un camp sobre l qual altres ja tenien dret; el sembra, el llaura, i vet-aquí que li mouen raons, mel citen i ho perd tot. Això de no poder tenir terra propia, que no més ell hi tingui dret! No tindria de dependre de ningú i tot li marxaria molt millor. Allavors en Pakhom se va informar d'ont hi havia terra per vendre a perpetuitat. Per ultim, va trobar un mujik propietari de cinc centes deciatines que estava arruïnat i venia la terra a baix preu. Hi fa tractes, i després de molt discutir se la fa seva per quinze cents rubles, la meitat en diners i la meitat a escaïences. Ja estaven entesos del tot, quan vet-aquí que un dia un mercader que passava se va deturar a la casa den Pakhom pera donar menjar als cavalls.

Prengueren tè junts, conversaren, i el mercader li va contar que venia del país dels Baschkirs¹. En aquell país no més per mil rubles havia adquirit cinc mil deciatines de terra.

— Pera conseguir això, m'ha bastat fer-me de bo am la gent d'allí. Els he fet present de robes, de tapiços, d'una caixa de tè, i he convidat a beure a tot-hom. La deciatina m'ha vingut a sortir a vint kopeks. — I li ensenya l'escriptura de venda. — La terra — va afegir — es situada prop d'una riera, i per tot arreu hi brosta la *stippa* plomosa. —

En Pakhom, engrescat, no s cançava de demanar com i de quina manera.

— De terra, — deia l mercader, — tanta que pera donar-hi la volta s necessita un any. Tot es dels Baschkirs, que són una gent que s deixen enganyar com bèns. Jo crec adhuc que fins la donarien per res.

— Sí que la faria bona, — va pensar en Pakhom, — si ara comprés per mil rubles les cinc centes deciatines que tinc emparaulades, i encara pera endeutar-me, quan, si vull, per mil rubles ne puc tenir qui sap quanta! —

1) Poble asiatic, acampat en la steppa, més enllà de l'Ural.

V

En Pakhom va demanar quin camí havia de seguir pera anar al país dels Baschkirs, i, després d'haver pres comiat del mercader, féu els preparatius pera la marxa. Va confiar la casa a la seva dona, i junt amb un vailet emprengué el camí, anant de primer a la vila de més a la vora, ont va comprar una caixa de tè, el vi i els presents, tal com li havia dit el mercader.

Camina que caminaras. Havien iet ja cinc centes verstes. Passats set dies varen arribar a un campament de Baschkirs. Tot ho troba tal com havia dit el mercader. Passen tots la vida a la steppa, a la vora de la riera, dins de *kibitki*¹ de llana. No conreen la terra, no mengen pa, i passen per la steppa llurs cavalls i llur bestiar.

Darrera ls *kibitki* tenen fermats els poltres; dues vegades al dia hi menen llurs mares; munyen les eugues, i de la llet en fan el *kumiss*. Les dones baten el *kumiss* i en fan formatge.

1) Plural de *kibitka*, tenda de nomades.

Els mujiks vinga beure kumiss i tè, menjar moltó i tocar la flauta. Tots estan lluent de greix, alegres, i tot l'estiu de festa. Es un poble molt ignorant, no saben parlar rus, però són bona gent.

Quan sels va presentar en Pakhom, els Baschkirs sortiren de llurs tendes i voltaren el foraster. Hi havia entre ells un interpret, i en Pakhom els va fer saber que hi anava pera havèr terra.

Els Baschkirs el reberen bé i el conduiren a la més bonica de llurs tendes. El van instal·lar allí sobre flonges catifes, li cobriren els peus am coixins de ploma i li oferiren tè i kumiss.

En acabat, havent mort un moltó, n'hi varen donar els millors troços.

En Pakhom fa anar a cercar els presents que havia portat en el seu cotxe, els dóna an els Baschkirs i els distribueix la seva provisió de tè. Estan molt satisfets, tenen consell en la llengua llur i manen a l'interpret que tradueixi.

— Me manen que t digui, — declara l'interpret, — que volen ser amics am tu. Nosaltres tenim per costum de rebre ls forasters i de respondre an els presents am presents.

Diga-ns lo que tu vols en cambi dels teus presents.

—Lo que més m'estimo,—diu en Pakhom,—es la terra. Nosaltres no n tenim gaire, estem tot encongits a casa nostra; i encara la poca terra que tenim no es gaire fertil. Vosaltres, al contrari, ne teniu força i de la bona. En ma vida he vist terra que s pugui comparar am la vostra. —

L'interpret havent traduït, els Baschkirs van deliberar altre cop. En Pakhom no comprèn ni un mot de lo que diuen: fan gatzara, criden, riuen. Finalment, callen, se miren an en Pakhom, i l'interpret diu an el foraster:

—Me manen que t digui que, en agraïment de la teva liberalitat, te donaran de bon grat tant de terra com voldras. No tens de fer més que signar amb el dit la que desitgis i serà teva. —

Va tornar començar l'enraonament entre ells.

—De què se les heuen, ara?—demana en Pakhom.

—Diuen els uns,—respon l'interpret,—que cal consultar el principal d'ells, i que no se pot tirar endavant sense això; i els altres

diuen que la seva intervenció no es indispensable. —

VI

La deliberació va durar encara una estona, quan vet-aquí que arriba un home que duia com lligadura una gorra de pell de guilla. Tot-hom va callar i se va posar dret.

— Es el cap, — digué l'interpret.

Allavors en Pakhom agafa l vestit més bonic que tenia, amb un paquet de cinc lliures de tè, oferint-ho tot an el cap. L'altre accepta, s'instala en el lloc de preferència, i els Baschkirs li expliquen el tracte que estaven fent. El cap escolta amb atenció, i després se posa a riure i diu en rus an en Pakhom:

— Fet! Lo que es de terra no n manca: designa la que t'agradi més i pren-ne tanta com ne vulguis.

— Com s'entén, tanta com ne vulgui? — pensa en Pakhom. — Cal fer-ho tot en regla, perquè després d'haver-me dit «Això es teu», no me la tornin a pendre.—

I diu an el cap:

— Moltes gracies per les vostres generoses ofertes. Vosaltres posseiu moltes terres, i jo no n demano gaire. Me cal sols saber quina terra me cedireu, posar-ne les fites i procedir am tota formalitat. Avui per demà ens podem morir, i no caldria sinó que després vinguessin els vostres fills a voler-me-la pendre.

— Molt bé dius, — va fer el cap, tot rient.
— Ho farem am totes les formalitats necessaries.

— He sabut, — va fer en Pakhom, — que havieu rebut la visita d'un mercader an el qual vosaltres també havieu cedit terra de la vostra, i li haveu fet una escriptura. Doncs bé: feu-men una a mi també. —

El cap va comprendre lo que en Pakhom volia.

— No hi veig inconvenient, — digué ell. — D'escrivà ja n tenim. Anirem tots dos a la vila de més aprop, fareu l'escriptura i hei posareu tots els sagells que calguin.

— Ara dieu-men el preu, si us plau, — va dir en Pakhom.

— Oh! No n fem més que un, de preu. Són mil rubles per jornada. —

Aquesta manera de comptar per jornada sorprengué en Pakhom: no ho entenia.

— Quantes deciatines fa una jornada? —
va fer ell.

— Això per endavant no s pot pas saber fixament. Nosaltres venem a raó de tant per jornada. Tota la terra que tu tombis en una jornada de camí serà teva. I ten faras mil rubles per jornada. —

En Pakhom va romandre admirat.

— Se pot donar el volt a molt de terra durant un dia de caminar.

— Doncs, bé: tot anirà bé. Però am la condició que al cap-d'avall del dia has d'haver tornat al mateix punt d'ont hauras sortit. Si no, perds els diners.

— I qui plantarà les fites per tot allà on passaré?

— Mira: tu mateix triaras l'indret. Nosaltres ens posarem on tu vulguis, i no ns en mourem mentres tu faras el volt. La gent jove t'acompanyarà a cavall i plantaran fites arreu on tu ls diguis. Després totes les fites les unirem per mig d'un solc fet de l'una a l'altra am l'arada. Podras englobar tant de terra com vulguis mentre hagis tornat al teu

punt de marxa abans de posta de sol. Tot lo que hakis tombat serà teu. —

Aquest tracte va esser del gust den Pakhom. La marxa fou decidida pera l'endemà a l'auba. Encara van conversar una miqueta, begueren kumiss, menjaren moltó i tornaren a pendre tè. Van donar an en Pakhom, pera jeure, un bon matalaç de ploma, i en acabat els Baschkirs se van retirar, després d'haver promès trobar-se l'endemà, a punta de dia, pera anar a l'indret escullit abans que sortís el sol.

VII

En Pakhom s'ajeu sobre l matalaç de ploma, i, capficat am l'idea de la terra, no va poder trencar el són en tota la nit.

—Aquí sí que he fet bona feina! — pensava. — Me faré un petit reialme. En un dia sóc capaç de caminar una cinquantena de verstes. I cinquanta verstes de camí faran per mi unes dèu mil deciatines de terra. Allavors sí que seré mestre a casa meva: no dependré de ningú. Compraré bous pera dues arades, llogaré gent, conrearé la part que més

m'agradi, i en el restant hi deixaré pasturar el bestiar.

Així va passar tota la nit sense poder dormir. Sols a punta de dia s'ensopí un moment. S'endormísca i somnia. Somnia que està ajegut sota aquella mateixa tenda i que defóra sent unes grans rialles. Curiós de saber qui es que s'esclafeix de riure, salta del llit i surt de la tenda. El cap Baschkir se li apareix, segut davant de la taula, aguantant-se l ventre am les mans pera no reventar de riure. S'hi acosta i li diu: — De què rius ara? — I ja no veu davant d'ell el cap Baschkir, sinó l mercader que temps enrera s'havia deturat a cà seva i li havia parlat de la steppa. Li pregunta que tal li va; però ja no es el mercader qui veu: es el mujik que una vegada ell va recullir pera passar la nit. I, per ultim, ja no es el mujik, sinó l dimoni en persona, am banyes al cap i peus de forca, que està fent les grans rialles tot mirant no sé què. En Pakhom li demana què mira d'aquella manera; de que riu. S'hi acosta més, i què t veu?

Un home ajegut, descalç, vestit sols amb una camisa i unes calces, de panxa enlaire,

am la cara blanca com el paper. En Pakhom, havent-lo mirat més fixament, se regoneix ell mateix en aquell home. En Pakhom fa un xiscle i se desperta. Se desperta i pensa:

— Bah! No es més que un somni. —

Va pera adormir-se altre cop, però s'adona que ja es de dia.

— Cal despertar a tot-hom: ja es hora de marxar. —

Se lleva, sen va cap al seu cotxo a despertar son sirvent, li mana que enganxi i crida els Baschkirs.

Els Baschkirs se lleven, se reuneixen, el cap arriba també, i se posen a beure kumiss i tè. N'ofereixen an en Pakhom, però aquest ja daleix.

— Es l' hora de marxar; — els diu. —
Marxem. —

I tots se posen en camí, els uns a cavall, els altres en carros, en Pakhom en el seu cotxo am son sirvent. Aviat foren a la steppa.

Quan sortia l sol van arribar al cim d'un turó. Els Baschkirs descavalcaren i formaren un sol grup. El cap d'ells, acostant-se an en Pakhom, li va signar am la mà l país que s'extenia davant d'ells.

—Tot aquest país, — li va dir, — ens pertany. Tot ço que ls teus ulls veuen. Tria.

Els ulls den Pakhom espurnejaven de goig. Al lluny del lluny de l'horitzó s'extenia la terra, encatifada de stippa plomosa, plana com el palmell de la mà, negra com la llevor del cascall. Herbes de tota mena, herbes altes fins al coll, marcaven els xaragalls.

El cap dels Baschkirs, llevant-se la gorra de pell de guilla, la va posar a terra, al cim del turó.

— Aquesta serà la fita principal, — li digué. — El teu servidor s'aturarà ací. Deixa ls diners dins de la gorra. Tu has de marxar d'aquí enllà i tornar aquí. I tot ço que hauras voltat serà teu. —

En Pakhom treu els diners, els fica dins de la gorra, se lleva l mantell, deixant-se posat no més que l castà, dona una bona apretada a la cintura, se proveeix d'un xic de pa, ficat dins d'un sarró; se lliga al costat una ampolla plena d'aigua, s'endega les botes i se prepara pera marxar. Rumia una estona. Quina direcció agafarà? Tota la terra que veu es magnífica. I pensa:

— La terra es bona per tots cantons. Caminaré cap a llevant. —

Havent-se, doncs, orientat del cantó del sol, va esperar que sortís l'astre.

— No cal perdre temps, — pensava ell. — Cal aprofitar la fresca pera que l caminar no m sigui tant pesat. —

Els Baschkirs, muntats en llurs cavalls, eren a un costat, disposats a baixar el turó pera acompanyar en Pakhom. Amb esser que el sol hagué aparegut en l'horitzó, en Pakhom se va posar en camí i va marxar a través de la steppa, seguit dels cavallers.

Caminava am pas seguit, ni massa a poc a poc ni massa depressa. Al cap d'una versta va fer plantar una fita, i torna a caminar. Quan va tenir les cames ben deseixides va apretar el pas. Camina que caminaras, fa plantar una altra fita. Tomba el cap enrera: el turó apareix ben distintament, il·luminat pel sol-ixent, i se veu encara sens dificultat el grop dels Baschkirs.

Devia haver caminat, segons el seu calcul, boi cinc verstes. Com que s'havia anat escalfant, se va llevar el castà, i, un cop apretat el cinturó, va seguir caminant. Va fer encara

cinc verstes. La calor començava a fer-se sentir. Va aixecar els ulls cap al sol, i va veure que ja era hora d'esmorzar.

— Ja he fet el primer quart de la meva jornada. Me sembla, però, que encara no es ocasió de tombar. Me vaig a treure les botes.

S'assegué a terra, se llevà les botes i se va tornar posar en marxa, amb els peus lleugers i disposats a fer via.

— Encara cinc verstes, — pensava, — i tombaré cap a l'esquerra. La terra aquí es massa bona pera començar de tombar. Com més vaig, més bona es la terra.

I va continuar el seu camí tot dret davant d'ell. En un moment donat va girar altra vegada l cap: el turó boi no s distingia, i els Baschkirs que hi eren se veien com formigues negres.

— Vaja, — va dir; — ja cal que tombi per ci. Ja n tindrè prou de terra. —

La suor li rajava ja cara avall i tenia sèt. Tot caminant va agafar l'ampolla i va xerri-car una mica. Després, havent fet plantar una altra fita, va tombar cap a l'esquerra.

Camina que caminaras. L'herba es alta i espessa, la calor augmenta i en Pakhom

comença de sentir-se fadigat. Guaita l sol i regoneix que ja es hora de dinar.

— Me sembla que es qüestió de reposar una estoneta. —

Se detura, treu del sarró un bocí de pa i sel menja boi dret.

— Perquè si m'assec, — diu entre ell, — m'ajeuria a terra i m'adormiria. —

Deixa passar una estona pera pendre halè i torna a posar-se en camí.

De primer, confortat pel dinar, va caminar alegrement. Més, com la calor era tant forta, se sentia invadit per la són. El cançament era gros.

— Una hora de patir, un segle de glatir, — feia ell pera donar-se coratge.

I va continuar caminant tot dret durant boi déu verstes; i com era a punt de tombar cap a l'esquerra li va cridar l'atenció un corriol fresc, fresc.

— No puc pas deixar aquest corriol fóra de la meva hisenda: aquí sí que s'hi farà l lli!

I va seguir el camí en linia dreta, no decidint-se a girar fins haver englobat la margenada dins del circuit que anava fent, i fa posar una altra fita.

Guaita altre cop el turó: els Baschkirs gairebé no s veien: al menys eren quinze verstes lluny. I va pensar:

— He pres els dos primers costats una miqueta massa llargs: ara caldrà que aquest sigui més curt.—

Anava fent el tercer costat, apressant un xic el pas. El sol baixava rapidament: se veia ja cap a la posta. Apenes havia fet dugues verstes sobre l tercer costat, i se trobava encara a una quinzena de verstes lluny del punt de partida que calia atènyer. Ara sí que convé dirigir-me cap a la primera fita. L'hi-senda tindrà una forma irregular: quin remei hi ha! Perxò, de terra ja n tindrè prou.

I va encaminar-se tot dret cap al turó.

VIII

En Pakhom caminava tot dret cap al turó. Estava reventat. Els peus, tot embutllofats i encetats, el feien patir horrorosament, i les cames no l podien dur. 'Hauria volgut reposar un xic; però no tenia temps d'aturar-se: tenia por de no arribar a la fita abans de posta de sol.

I lo que es el sol no l'esperava pas. Anava baixant, baixant: semblava que caigués, fent com aquell que algú l'empeny.

— Ai de mi! — pensava en Pakhom. — Tinc por d'haver-me errat. He fet el volt massa gran. Què serà de mi si no aconseguixo la fita abans del moment fixat? Que lluny es encara i que afadigatestic! Oh Déu meu! Quina n'fóra ara que, després d'esquerraçar-me tant, ho perdés tot, diners i terra! Redoblaré ls meus esforços, intentaré lo impossible.

I en Pakhom se va posar a trotar. La sang li rajava dels peus, però perxò seguia endavant. Corre que correras, però la fita era encara lluny, lluny. Se desembarraça del castà, de l'ampolla, de les botes, se lleva la gorra i ho llença tot.

— Ai de mi! — pensava ell. — La meva gormanderia m'ha perdut! No podré pas arribar a la fita abans de pondre-s el sol.

L'esperverament li fa perdre l'halè; però perxò segueix corrent. Té la boca seca, la camisa i les calces aplacades a la pell per la suor. El pit li va i li ve com una manxa de ferrer; el cor li bat com un martell. Els peus

com si ja no fossin seus; els genolls se li dobleguen: ja no pot més. Ja no pensa en l'hisenda: la seva quimera única es no caure mort de fadiga. Té por de morir, en Pakhom; però corre sempre, pensant:

—Ja que he corregut tant, passaria per simple si ara me deturava. —

Sent els crits i els xiulets dels Baschkirs, i això li dóna encara més coratge pera córrer.

S'apressa, s'esbufega, dóna les darreres forces. Se va acostant a la fita. Ja distingeix a cada hu sobre l turó. Totes les mans li signen que cuiti. Ja veu la gorra a terra, amb els diners, i el cap dels Baschkirs arrupit al costat, am les mans a sobre l ventre. I el somni deu Pakhom li torna a la memoria.

—No serà pas terra lo que m mancarà,— va fer ell; — però Déu no voldrà que hi visqui. No, no! Jo mateix m'he perdut. —

I vinga córrer i més córrer. Aixeca ls ulls cap al sol. La rodanxa vermella, amplíssima, està a punt de tocar a terra. Ja la toca. Ja la vora inferior desapareix a la seva vista. I quan, sempre corrent, arriba en Pakhom al peu del turó, l'astre s'ha post.

En Pakhom fa un «Ah!» de desesperació

i se veu perdut. Però pensa que si l sol es post per ell, que es al peu del turó, els que són al cim encara l deuen veure. Puja galopant i veu la gorra. Victoria! ¡En Pakhom ensopega i cau a terra; però en caient toca la gorra am la mà dreta.

— Bé. Bravo, noi, bravo! — li diu el cap Baschkir.—Has guanyat una gran hisenda.

El sirvent den Pakhom se precipita i va pera aixecar a son amo; més s'adona que la sang li raja per la boca: en Pakhom es mort! El cap Baschkir s'asseu a terra, i, am les dugues mans sobre l ventre, s'esclafa de riure...

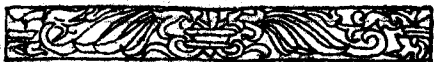
Després s'alça, agafa una aixada i l'etgega al sirvent, dient:

— Té, pera obrir la fossa.

Tots els Baschkirs munten altre cop a cavall i se retiren, deixant et sirvent a la vora del cadavre.

Deixat sol, el sirvent va obrir un forat just de la llargaria del còs: tres archines ¹, i va enterrar-hi en Pakhom.

1) L'archina fa 0'711 metres.

ELS PRESSECS

EL mujik Tikon Kouzmitch, en essent a casa tornant de ciutat, fa venir els seus nens.

—Veieu, — els diu, — el bell present que us fa l'oncle Ephim. —

I davant dels nens, que hi havien corregut, el pare obre l paquet que havia dut de ciutat.

— Oh! Quines pomes més boniques! — fa en Vania, un noieta de sis anys. — Veies, mama, que vermelles!

— Això no deuen esser pas pomes, — que es posa en Serguei, el gran. — Mira la pell: es coberta d'una mena de pèl moixí.

— Això són pressecs, — els diu el pare. — D'aquesta mena de fruit, no n'havieu vist

mai. L'oncle Ephim ha fet pujar un presseguer en el seu invernacle: aquest arbre, — els diu, — necessita escalfor, i en el nostre país no pot brostar ni donar fruit sinó dins dels invernacles. —

El terç fill de Tikon, Volodia, pren la paraula.

— Què es un invernacle? — demana ell.

— Es una casa gran am parets i teulada de vidres, — respon el pare. — L'oncle Ephim m'ha explicat que ls fan tot de vidres pera deixar passar el sol i rescalfar així les plantes. A l'hivern, encenen dins l'invernacle una estufa que manté sempre una calor igual... Dóna: agafa l més gros d'aquests cinc pressecs; i pera vosaltres, fills meus, veus-aquí ls altres quatre. —

El vespre mateix, el pare diu als seus fills:

— Com trobeu aquest fruit?

— Jo, el meu l'he trobat tant sucós, tant fi, que n'he guardat el pinyol pera plantar-lo en un test. Pot-ser ne sortirà un arbre ben bonic.

— Me penso que tu fóres un bon jardiner, — respon el pare. — Tu ja t'ocupes de fer pujar els arbres!

— Jo,— diu el petit Vania, el meu pressecc l'he trobat tant deliciós, que he demanat a la mama que m donés la meifat del seu. Emperò el pinyol l'he llençat.

— Això vol dir que encara ets molt criatura, tu, — fa l pare.

— El pinyol que en Vania ha llençat,— salta l fill segon, en Vassili,— jo l'he aplegat i l'he trencat entre dues pedres, car era molt dur. Dedins hi he trobat una atmetlla que tenia l mateix gust que una nou, emperò era bastant amarganta. I he venut el pressecc per déu kopeks: d'altra part, no valia pas més.

El pare va fer anar el cap i va dir:

— Tant mateix comences massa aviat a comercejar. Que téns ganes de fer-te mercader?... I tu no téns res que dir, Volodia? Per què t'estas així tant callat? — pregunta en Tikon a son fill tercer.— Que no era bo l teu pressecc?

— No ho sé pas,— respon en Volodia.

— Com es que no ho saps? — replica en Tikon. — Que no te l'has menjat?

— L'he portat an en Gricha,— respon en Volodia.— En Gricha està malalt. Mentre que jo li contava tot allò que tu ns has dit dels

fruits de l'oncle Ephim, se mirava l meu pressec amb uns ulls!... Allavors l'hi he donat; i com que no l volia acceptar, l'he deixat a la vora d'ell i he fugit corrent. —

En Tikon Kuzmitch va posar la mà sobre el cap del noi, dient:

— Te serà retornat.

EL JUTGE SAVI

L'emir d'Alger, Bankas, havent sentit a dir que en una ciutat de sa província vivia un jutge meravellosament habil pera discernir el ver del fals i pera burlar les astucies dels murris, dels quals ni un arribava a enganyar-lo, va resoldre assegurar-se ell mateix si això era exagerat o no.

Se va vestir, doncs, com un mercader, i, disfregat així, sen va anar a la ciutat habitada pel jutge.

Com entrava en la ciutat, un esguerrat, acostant-se-li, li demanà caritat. L'emir li féu l'almoina, i altre cop se va posar en camí. Emperò l'esguerrat el deturà agafant-lo per la vestidura.

— Què més vols de mi? — li va dir en Bankas. — No t'he donat ja?

— Tu m'has donat, sí, — va respondre l'home; — emperò t'haig de demanar una altra gràcia: porta-m a la gropa fins a la plaça gran. Així ls camells i els cavalls no m trepitjaran. —

L'emir sen va dur l'esguerrat, i amb aquest endegament anaren fins a la plaça.

Un cop allí, en Bankas va fer halt; emperò l'esguerrat no s movia.

— Què téns, que no baixes de cavall? Ja hem arribat. Posa peu en terra.

— Per què haig de baixar, si aquest cavall es meu? — va fer el mendicant. — Si t resisteixes a cedir-mel de bon grat, anirem davant del jutge. —

No va trigar a fer-se un rotllo al voltant d'ells. La gent els escoltava com discutien.

— Aneu a trobar el jutge, — cridaven algunes veus; — ell us posarà d'acord. —

Allavors l'emir i l'esguerrat se n'anaren a cà l jutge. El tribunal era ple de gent, el jutge cridava successivament davant d'ell tots aquells que havia de judicar.

Esperant la seva tanda, l'emir se va estar observant i escoltant. El jutge prestava en

aquell moment atenció a les declaracions d'un savi i d'un pagès, en controvèrsia per una dòna: cascú dels dos pretenia que aquella dòna era seva.

El jutge ls va escoltar, va callar un moment, i digué finalment an els dos pledejadors:

— Deixeu la dòna a casa meva, i torneu demà tots dos. —

Després va venir la tanda d'un carnicer i d'un mercader d'oli, el primer tacat de sang, el segon tacat d'oli.

El carnicer tenia ben agafada en la mà una bossa, i el mercader d'oli tenia agafada la mà del carnicer.

— He comprat oli an aquest mercader, — deia l carnicer; — emperò com jo treia la meva bossa pera pagar, ell m'ha agafat la mà, i ha volgut robar-me; i nosaltres compareixem davant teu: mira, la meva bossa a la meva mà, i la seva mà sobre la meva. Aquests diners són meus, i el lladre es ell.

— De cap de les maneres, — responia l mercader d'oli. — Aquest home ha vingut pera comprar-me oli, i m'ha demanat que li descanbiés una moneda d'or. Jo he pres la

moneda i l'he deixada sobre l taulell; ell hi ha posat la mà assobre, i anava a fugir a corre-cuita, quan jo l'he agafat amb aquesta mà i l'he fet seguir a davant teu. —

El jutge ls va sentir, va estar un moment callat, i digué finalment als dos pledejadors:

— Deixeu els diners aquí a casa, i torneu demà tots dos. —

Tot seguit el jutge va cridar en Bankas i el mendicant. L'emir va exposar els fets. Després el mendicant fou invitat a explicar-se.

— Això no ha passat així, — va dir ell. — Era jo qui cavalcava per la ciutat, quan aquest home m'ha demanat que'l deixés pujar i que el portés fins a la plaça. L'he fet muntar a la gropa i l'he dut ont ell m'havia dit; emperò, en essent allà, no ha volgut tornar baixar, i ha volgut sostenir que l cavall era d'ell. Això es fals!

El jutge ls va sentir, va estar-se un moment callat, i finalment va dir:

— Deixeu el cavall aquí a casa i torneu demà tots dos. —

L'endemà va acudir una gran generació pera sentir les sentències del jutge.

El savi i el pagès foren els primers cridats.

— Ane tu, la dòna, — diu el jutge an el savi; — i ane tu, — afegeix tombant-se envers el pagès, — cinquanta bastonades. —

El savi sen va dur la dòna, i el pagès va esser bastonejat immediatament davant de tot-hom.

Desseguida s'acostaren el carnicer i el mercader d'oli.

— Ane tu, els diners, — diu el jutge an el carnicer; — i ane tu, — afegeix tombant-se envers el mercader d'oli, — cinquanta bastonades. —

Després va esser la tanda de l'emir i del mendicant.

— Que sabries regonèixer el teu cavall entremig d'altres vint? — demana l jutge an en Bankas.

— Oi.

— I tu? — diu a l'esguerrat.

— Jo també.

— Vine am mi, — diu el jutge a l'emir.

Sen van anar tots dos a l'estable, on l'emir va regonèixer sense vacilació l seu cavall entre altres vint.

Després el jutge fa venir l'esguerrat a l'estable, i li diu que reconegui també l cavall.

Tot seguit el mendicant el regoneix i el designa.

Allavors el jutge torna seure a la cadira i diu a l'emir:

— Agafa l cavall: es teu.

I, signant l'esguerrat, afegeix:

— I an aquest, que li donguin cinquanta bastonades.—

Dit i fet. Després d'això l jutge sen va tornar a casa seva, seguit den Bankas.

— Què vols? — diu a l'emir. — Que no estas satisfet de la meva sentència?

— Plenament satisfet, — respon en Bankas. — Emperò voldria saber com t'ho has fet pera discernir que la dòna pertanyia al savi més aviat que an el pagès, els diners an el carnicer més aviat que an el merçader d'oli, i el cavall ane mi més aviat que a l'esguerrat.

— Escolta, doncs, com ho he fet pera discernir la veritat. En quant a la dòna, l'he feta venir aquest matí a casa meva i li he dit: «Omple de tinta l tinter». Ha agafat el

tinter, l'ha netejat am llestesa, i l'ha omplert am traça: prova que aquesta feina li era familiar. Si hagués estat la dona del pagès, no hauria sabut per on posar-s'hi. I per això he judicat que era l savi qui m'havia dit la veritat. «En quant als diners, vet-aquí com ho he fet. Els vaig posar air dins d'un gibrell ple d'aigua, i aquest matí he mirat si hi surava gens d'oli. Car si haguessin estat els diners del mercader d'oli, el contacte de les mans olioses certament els hauria tacats. En quant al cavall, la veritat era menys facil de descobrir. L'esguerrat no ha posat pas més temps que tu pera regonèixer el cavall entre les altres vint. D'altra part, si us he fet venir a l'estable ha estat unicament pera veure qui de vosaltres dos fóra reconegut pel cavall. Quantu t'hi has acostat, el cavall ha girat el cap envers tu; i al contrari ha baixat l'orella i ha guitat quan el mendicant l'ha tocat. I per això he judicat que l cavall era ben teu. —

En Bankas que diu allavors an el jutge:

—Jo só, no un mercader, sinó l'emir Bankas. He vingut ací pera assegurar-me jo mateix de si hi havia gens d'exageració en ço que la gent deien de la teva habilitat. Ara veig fins a

quin punt ets tu un jutge savi i aixéfit. Demana-m lo que vulgues, que jo t'ho donaré.

— Ne tinc prou pera la meva satisfacció am que l'emir m'hagi felicitat, — respongué l jutge; — no necessito cap altra recompensa.

TAULA

	<u>Pags.</u>
NO S POT TIRAR LLENYA AL FOC . . .	5
HISTORIA VERITABLE	39
EL MUJIK PAKHOM	59
ELS PRESSECS.	93
EL JUTGE SAVI	97